

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

**ОСВІТНЬО-НАУКОВА ПРОГРАМА
“ЕКОЛОГІЯ”**

третього (освітньо-наукового) рівня

за спеціальністю Е2 Екологія

галузі знань Е Природничі науки, математика та статистика

Освітня кваліфікація: Доктор філософії з екології

ЗАТВЕРДЖЕНО ВЧЕНОЮ РАДОЮ

Голова вченої ради _____ Ігор ЦЕПЕНДА

(протокол № 09 від “27” серпня 2025 р.)

Освітня програма вводиться в дію

з “01” вересня 2025 р.

В.о.ректора _____ Ігор ЦЕПЕНДА

(наказ № 763 від “02” вересня 2025 р.)

Івано-Франківськ, 2025

**ЛИСТ ПОГОДЖЕННЯ
освітньо-наукової програми**

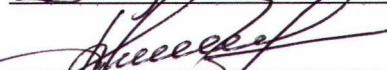
ЗАПРОПОНОВАНО:

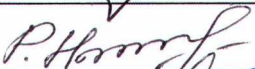
Гарант освітньої програми

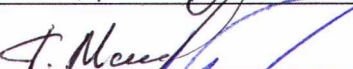

_____ Андрій СІМЧУК

Члени робочої групи

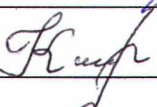

_____ Ігор КОЗАК

_____ Мирослава МИЛЕНЬКА

_____ Надія РІЗНИЧУК

_____ Галина МЕЛЬНИЧЕНКО

_____ Андрій-Тарас БАШТА

_____ Роксолана КОЗАРУК

ВНЕСЕНО:

Кафедра біології та екології

Протокол № 9 від "18" лютого 2025 р.

Завідувач кафедри

_____ Мирослава МИЛЕНЬКА

ПОГОДЖЕНО:

Вченою радою факультету природничих наук

Протокол № 9 від "22" травня 2025 р.

Голова вченої ради

_____ Віктор СЛУЧИК

НАДАНО ЧИННОСТІ

Наказ ректора № 82/0605-с від "30" червня 2025 р.

ВВЕДЕНО У ДІЮ З: "01" вересня 2025 р.

Навчально-методичний відділ

Начальник
_____ Ірина СОЛОНЕЦЬ

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-наукова (ОНП) програма "Екологія" третього (освітньо-наукового) рівня освіти галузі знань Е Природничі науки, математика та статистика, спеціальності Е2 Екологія" ґрунтується на Законі України Про вищу освіту; чинному Стандарті вищої освіти України зі спеціальності 101 Екологія для третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти (Наказ МОН України від 23.12.2021 р., №1421); Постанові Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021 "Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти": Положення про освітні програми у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника введеним в дію наказом ректора від 16 червня 2022 р., № 278 та інших нормативно-правових актів у галузі здійснення освітньої діяльності. ОНП є нормативним документом, який регламентує обов'язкові компетентнісні, кваліфікаційні, організаційні, навчальні та методичні вимоги до підготовки докторів філософії у галузі знань Е Природничі науки, математика та статистика, спеціальності Е2 "Екологія".

ОНП "Екологія" третього (освітньо-наукового) рівня освіти була розроблена у 2022 році, розглянута і затверджена Вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника» (протокол № 7 від 31.08.2022 р.) та введена в дію з 01.09.2022 року наказом ректора № 75/06-05-с від 31.08.2022 р.). У 2024 році ініційовано перегляд (удосконалення) ОНП "Екологія" відповідно до п. 4.5. Положення про освітні програми у Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника з урахуванням об'єктивних змін інфраструктурного, кадрового характеру і ресурсних умов, пропозицій і зауважень отриманих від здобувачів освіти, випускників і зовнішніх стейкхолдерів, а також Постанови Кабінету Міністрів України від 30 серпня 2024 р. № 1021 "Про внесення змін до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої та фахової передвищої освіти" і чинного стандарту вищої освіти: третій (освітньо-науковий) рівень (Наказ МОН України від 23.12.2021 р., №1421)

ОНП "Екологія" третього (освітньо-наукового) рівня освіти складена із врахуванням як регіональних потреб у наукових кадрах, так і у відповідності до глобальних викликів сучасності, враховуючи наріжну Резолюцію Генеральної Асамблеї ООН "Перетворення нашого світу: Порядок денний в області сталого розвитку на період до 2030 року" (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development), від 25 вересня 2015 року. Освітні компоненти та їхнє змістовне наповнення підібрані та приведені у відповідність цілям СР та з акцентом на посилення наукового й інноваційного потенціалу для вирішення ключових проблем Карпатського регіону. ОНП розглянута й затверджена Вченою радою Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 30.06.2025 р., протокол № 8 та введена в дію Наказом ректора № 82/0605-с від 30.06.2025 р.

Підставою для оновлення ОНП стало завершення процедури перейменування університету, відповідно до наказів Міністерства освіти і науки України від 14.04.2025 р. №565 «Про перейменування Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника та його відокремленого структурного підрозділу», від 08.08.2025 року №1125 «Про затвердження Статуту Карпатського національного університету імені Василя Стефаника». ОНП розглянута й затверджена Вченою радою Карпатського національного університету імені Василя Стефаника від 27.08.2025 р., протокол №9 та введена в дію Наказом ректора № 763 від 02.09.2025 р.

Розроблено робочою групою у складі:

- Андрій Сімчук, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри біології та екології;
- Ігор Козак, доктор біологічних наук, професор, професор кафедри біології та екології;
- Мирослава Миленька, кандидат біологічних наук, доцент, завідувач кафедри біології та екології;
- Надія Різничук, кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри біології та екології;
- Галина Мельниченко, кандидат біологічних наук, доцент, доцент кафедри біології та екології;
- Андрій-Тарас Башта, кандидат біологічних наук, старший науковий співробітник Інституту екології Карпат НАН України;
- Роксолана Козарук, здобувач освіти.

Рецензії-відгуки зовнішніх стейкхолдерів:

1. Пліхтяк Андрій Дмитрович – начальник Управління екології та природних ресурсів Івано-Франківської обласної державної адміністрації;
2. Данилик Іван Миколайович – д.б.н., директор Інституту екології Карпат;
3. Киселюк Олександр Іванович – к.б.н., заступник директора з наукової роботи Карпатського національного природного парку;
4. Гайдук Олег Ярославович – директор Галицького Національного природного парку;
5. Петрашук Ярослав Васильович – директор природного заповідника «Горгани».

Профіль освітньої програми зі спеціальності Е2 Екологія

1 - Загальна інформація	
Повна назва вищого навчального закладу та структурного підрозділу	Карпатський національний університет імені Василя Стефаника, факультет природничих наук, кафедра біології та екології
Ступінь вищої освіти та назва кваліфікації мовою оригіналу	Доктор філософії Доктор філософії з екології
Офіційна назва освітньої програми	Екологія
Тип диплому та обсяг освітньої програми	Диплом доктора філософії, одиничний, 60 кредитів ЄКТС, термін навчання 4 роки
Форма здобуття освіти	Очна (денна, вечірня), заочна
Наявність акредитації	Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, сертифікат про акредитацію освітньої програми № 16099, термін дії сертифіката до 01 липня 2030 р.
Цикл/рівень	НРК України - 8 рівень, FQ-EHEA - третій цикл, EQF LLL - 8 рівень
Передумови	Для здобуття освітньо-наукового ступеня доктора філософії можуть вступати особи, що здобули освітній ступінь магістра, ОР спеціаліста. Програма фахових вступних випробувань для осіб, що здобули попередній рівень вищої освіти за іншими спеціальностями повинна передбачати перевірку набуття особою компетентностей та результатів навчання, що визначені стандартом вищої освіти зі спеціальності 101 «Екологія» для другого (магістерського) рівня вищої освіти
Мова(и) викладання	Українська
Термін дії освітньої програми	5 років
Інтернет-адреса постійного розміщення опису освітньої програми	https://nmv.pnu.edu.ua/doktor-filosofii/101-ekolohiia/
2 - Мета освітньо-наукової програми	
Підготовка висококваліфікованого, конкурентоспроможного, інтегрованого у європейський та світовий науково-освітній простір фахівця ступеня доктора філософії в галузі екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування за спеціальністю екологія, здатного розв'язувати комплексні екологічні проблеми, проводити оригінальні самостійні наукові дослідження та здійснювати науково-педагогічну діяльність; розвиток критичного мислення, командної роботи, комунікаційних навичок, дослідницьких компетенцій.	

3 - Характеристика освітньої програми

Опис предметної області	<p><i>Об'єкт діяльності:</i> структура та функціональні компоненти екосистем різного рівня та походження; антропогенний вплив на довкілля та оптимізація природокористування.</p> <p><i>Цілі навчання:</i> набуття здатності продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми та здійснювати власні наукові дослідження у сфері екології, охорони довкілля та природокористування.</p> <p><i>Теоретичний зміст предметної області.</i> Поняття, концепції, принципи сучасної екології та їх використання для охорони навколишнього середовища, збалансованого природокористування та сталого розвитку.</p> <p><i>Методи, методика та технології.</i> Загально-наукові, філософсько-онтологічні та природничо-наукові методи дослідження будови та властивостей екологічних систем різного рівня та походження, методи збирання, обробки та інтерпретації результатів екологічних досліджень, зокрема, методи комп'ютерного моделювання.</p> <p><i>Інструменти та обладнання:</i> обладнання, устаткування та програмне забезпечення, необхідне для натурних, лабораторних та дистанційних досліджень будови та властивостей екологічних систем різного рівня та походження.</p>
Орієнтація освітньої програми	<p>Освітньо-наукова програма.</p> <p>Орієнтація на набуття достатньої кваліфікації для здійснення професійної діяльності у науково-дослідних, навчальних, проектних та природоохоронних установах: орієнтація на наукову кар'єру.</p>
Основний фокус освітньої програми та спеціалізації	<p>Програма фокусується на формуванні експертних кваліфікацій здобувачів з метою їхньої інтеграції у професійне середовище на основі цілей сталого розвитку ООН (ЦСР), включаючи: ЦСР3 – міцне здоров'я; ЦСР4 – якісна освіта; ЦСР5 – гендерна рівність; ЦСР6 – чиста вода і санітарія; ЦСР8 – гідна праця та економічне зростання; ЦСР10 – скорочення нерівності; ЦСР13 – пом'якшення наслідків змін клімату; ЦСР15 – захист та відновлення екосистем суходолу.</p> <p>Фундаментальні і прикладні наукові дослідження, спрямовані на:</p> <ul style="list-style-type: none">- вивчення структурно-функціональної організації природних й антропогенної змінених екосистем, механізмів їх порушення і способів відновлення;- розроблення і впровадження науково обґрунтованих алгоритмів у галузі управління біорізноманіттям й менеджменті екосистемних послуг;- екологізацію різних галузей і сфер діяльності, сталий розвиток громад і регіонів. <p>Ключові слова: екологія, екосистема, навколишнє середовище, біорізноманіття, антропогенний вплив, дослідницько-інноваційна діяльність, сталий розвиток, екологічний менеджмент.</p>

Особливості програми	Ключовими особливостями ОП є поєднання практико-орієнтованого навчання з фундаментальними теоретичними підходами сучасної екологічної науки, інтеграція кращих вітчизняних і закордонних практик природозбереження і відновлення екологічної стабільності різнорангових біологічних й екологічних систем; орієнтація на пошук і впровадження у практику науково-обґрунтованих рішень для досягнення сталого розвитку регіону і країни в цілому у світлі локальних, регіональних і глобальних екологічних і суспільних викликів, для забезпечення регіональної, національної і глобальної екологічної безпеки та екологізації економіки і бізнесу; впровадження фундаментальних принципів екології і системної біології у практику природозаповідання і збереження біорізноманіття, а також різні сфери економіки і суспільного розвитку.
4 - Придатність випускників до працевлаштування та подальшого навчання	
Придатність до працевлаштування	Працевлаштування у науково-дослідних установах, закладах вищої освіти, інших установах та організаціях, що здійснюють дослідження та/або підготовку фахівців у сфері екології, заповідної справи, охорони довкілля та раціонального природокористування, а також розробляють екологічну політику та здійснюють екологічне управління. Фахівець може займати первинні посади (за ДК 003:2010): 2310.1 Доцент; 2359.1 Науковий співробітник, науковий співробітник-консультант 1238 – Керівники проєктів та програм
Подальше навчання	Виконання наукової програми четвертого (наукового) рівня вищої освіти для здобуття ступеня вищої освіти доктор наук.
5 - Викладання та оцінювання	
Викладання та навчання	Проблемно-орієнтоване навчання з набуттям загальних та фахових компетентностей, достатніх для продукування нових ідей, розв'язання комплексних проблем у галузі екології. Оволодіння методологією наукової роботи, навичками презентації її результатів українською та іноземною мовами. Отримання навичок науково-педагогічної роботи у вищій школі. Проведення самостійного наукового дослідження з використанням ресурсної бази університету та партнерів. Індивідуальне наукове керівництво, підтримка і консультування з науковим керівником. Можливість вільного вибору дисциплін. Опрацювання літератури з використанням наукометричних баз Scopus, Web of Science, у видавничих та інформаційних платформах (SSRN, Researchgate тощо). Основні форми освітнього процесу: лекції, семінари, практичні заняття, лабораторні роботи, самостійна робота на основі наукових публікацій, консультації з науковим керівником, тощо. Форма навчання за програмою – Очна (денна, вечірня), заочна

Оцінювання	<p><i>Освітня складова ОНП.</i> Тести, презентації, поточний та модульний контроль, заліки, екзамени, захист звіту з практики, попередня експертиза дисертації, захист дисертаційної роботи. Підсумковий контроль успішності з курсів загальної та професійно-наукової та практичної підготовки аспіранта проводиться у формі екзамену та/або заліку – за результатами вивчення дисциплін, передбачених навчальним планом. Оцінювання навчальних досягнень здійснюється за 100-бальною (рейтинговою) шкалою ЄКТС (ECTS), національною 4-х бальною шкалою («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно») і вербальною («зараховано», «незараховано») системами. Види контролю: попередній, поточний, підсумковий, самоконтроль. Детальні вимоги до поточного і підсумкового оцінювання наведені в робочих навчальних програмах.</p> <p><i>Наукова складова ОНП.</i> Кінцевим результатом освітньо-наукової діяльності здобувача вищої освіти є належним чином оформлений, за результатами наукових досліджень, рукопис дисертації, її попередня експертиза, публічний захист (або прийняття до захисту спеціалізованою вченою радою) та присудження наукового ступеня доктора філософії.</p>
6 - Програмні компетентності	
Інтегральна компетентність (ІК)	Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми у сфері екології, охорони природи та раціонального природокористування, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики, застосовувати сучасні методології наукової та науково-педагогічної діяльності, здійснювати власні наукові дослідження, результати яких мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК01. Здатність працювати у міжнародному контексті. ЗК02. Здатність розв'язувати комплексні проблеми на основі системного наукового та загальнокультурного світогляду із дотриманням принципів професійної етики та академічної доброчесності.
Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК)	<p>СК03. Здатність виконувати оригінальні дослідження, досягати наукових результатів, які створюють нові знання у сфері екології та дотичних до неї міждисциплінарних напрямках, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних досліджень.</p> <p>СК04. Здатність ініціювати, розробляти і реалізовувати комплексні інноваційні проекти у сфері екології та дотичні до неї міждисциплінарні проекти, лідерство під час їх реалізації.</p> <p>СК05. Здатність застосовувати сучасні інструменти, електронні інформаційні ресурси, спеціалізоване програмне забезпечення у науковій та навчальній діяльності, зокрема для моделювання процесів та прийняття оптимальних рішень у сфері екології, охорони природи та раціонального природокористування.</p> <p>СК06. Здатність здійснювати науково-педагогічну діяльність у вищій освіті.</p> <p>СК 07. Здатність володіти методами визначення шляхів надходження полюантів у довкілля, оцінювати їх вплив на стан здоров'я людини та якість довкілля; застосовувати принципи сталого розвитку для планування і реалізації</p>

8 - Ресурсне забезпечення реалізації програми

Кадрове забезпечення	Робоча група: 2 доктори наук, професори, 3 кандидати наук, доценти, роботодавець та здобувач вищої освіти за даним освітнім рівнем. Гарант освітньої програми (керівник робочої групи): доктор біологічних наук, професор, має стаж науково-педагогічної (понад 25 років) роботи. Всі науково-педагогічні працівники, залучені до реалізації освітньої складової освітньо-наукової програми є штатними співробітниками Карпатського національного університету імені Василя Стефаника, мають наукові ступені і вчені звання та підтверджений рівень наукової і професійної активності, відповідають кадровим вимогам ліцензійних умов провадження освітньої діяльності закладів вищої освіти, мають публікації у фахових виданнях, що входять до наукометричних баз Scopus та Web of Science. Професійно-орієнтовані дисципліни викладаються співробітниками кафедри біології та екології.
Матеріально-технічне забезпечення	Матеріально-технічне забезпечення відповідає ліцензійним вимогам щодо надання освітніх послуг у сфері вищої освіти і є достатнім для забезпечення якості освітнього процесу, зокрема: профільні навчальні лабораторії, кабінети, науковий гербарій, зоомузей, комп'ютерні класи. В наявності є лабораторне та аналітичне обладнання (центрифуги, фотоелектроколориметр, іонометр зі змінним електродом, аналітичні ваги, термостати, муфельна піч, сушильні шафи, газоаналізатори, мікротомі, мікроскопи тощо). В освітньому процесі використовується матеріально-технічна база Міжнародного наукового центру "Обсерваторія", включаючи еколого-моніторингове обладнання та метеорологічна станція тощо. Аудиторії, які використовуються у навчальному процесі, оснащені сучасним мультимедійним, інтерактивним обладнанням, системою відеоконференцій з необхідним програмним забезпеченням та необмеженим відкритим доступом до інтернет-мережі. Площі приміщень, що використовуються у навчальному процесі, відповідають санітарним нормам та вимогам правил пожежної безпеки.
Інформаційне та навчально-методичне забезпечення	Всі дисципліни, передбачені навчальним планом, належно забезпечені навчально-методичним матеріалом (розроблені силабуси, завдання для самостійної роботи студентів, методичні рекомендації для виконання та захисту кваліфікаційної роботи, пакети завдань для проведення комплексних контрольних робіт тощо). Для навчання використовується мультимедійне обладнання: проєктори для презентацій та інтерактивний сенсорний екран-монітор, а також інтерактивна дошка та електронний фліпчарт. Інформаційне забезпечення: власна бібліотека кафедри, бібліотека природничого факультету та бібліотека університету з бездротовим (wi-fi) доступом до мережі Інтернет. Всі ресурси бібліотеки доступні через сайт університету: http://lib.pnu.edu.ua/ , http://lib.pnu.edu.ua/elibrary.php . Користувачі сайту мають доступ до усіх наявних ресурсів бібліотеки. В університеті наявні точки бездротового доступу до мережі Інтернет; корпоративна електронна пошта; навчально-методичні матеріали: навчальний контент (повний текст лекцій), програмне забезпечення;

2. Перелік компонент освітньо-наукової програми та їх логічна послідовність

2.1. Перелік компонент освітньо-наукової програми

Код н/д	Компоненти освітньої програми (навчальні дисципліни, курсові проекти (роботи), практики, кваліфікаційна робота)	Кількість кредитів	Форма підсумк. контролю
1	2	3	4
1. Обов'язкові навчальні дисципліни			
ОК 1.	Іноземна мова	9	залік, екзамен
ОК 2.	Організація наукової діяльності	6	залік
ОК 3.	Філософія і методологія науки	3	екзамен
ОК 4.	Інноваційні педагогічні технології у вищій освіті та професійна етика	3	залік
ОК 5.	Управління науково-дослідницькими проектами	3	залік
ОК 6.	Екологічні студії (наукові семінари за темами дисертаційних досліджень)	3	залік
ОК 7.	Сучасні тенденції розвитку екології	3	екзамен
ОК 8.	Методологія екологічних досліджень	6	екзамен
ОК 9.	Аналіз та управління біорізноманіттям	3	екзамен
ОК 10.	Педагогічна практика	3	залік
Загальний обсяг обов'язкових дисциплін:		42	70%
2. Вибіркові навчальні дисципліни			
ВК 11.	Вибіркова дисципліна 1	3	залік
ВК 12.	Вибіркова дисципліна 2	3	залік
ВК 13.	Вибіркова дисципліна 3	3	залік
ВК 14.	Вибіркова дисципліна 4	3	залік
ВК 15.	Вибіркова дисципліна 5	3	залік
ВК 16.	Вибіркова дисципліна 6	3	залік
Загальний обсяг вибірових дисциплін:		18	30%
Загальний обсяг освітньої програми		60	

3. Форма атестації здобувачів вищої освіти

Форми атестації здобувачів вищої освіти	Атестація здобувача ступеня доктора філософії здійснюється разовою спеціалізованою вченою радою у результаті успішного виконання здобувачем освітньо-наукової програми, акредитованої Національним агентством із забезпечення якості вищої освіти.
Вимоги до дисертації на здобуття ступеня доктора філософії	Кваліфікаційною науковою роботою є дисертація, яка виконана здобувачем ступеня доктора філософії особисто, містить наукові результати проведених ним досліджень. Дисертація виконується державною або англійською мовою. Дисертація подається до захисту у вигляді спеціально підготовленого рукопису та повинна мати обсяг основного тексту 4,5–7,0 авторських аркушів, оформлених відповідно до вимог, установлених МОН. Дисертація проходить перевірку дотримання здобувачем академічної доброчесності. На офіційному веб-сайті університету розміщується електронна копія дисертації, електронні копії рецензій та відгуків (рецензентів та офіційних опонентів відповідно), а також відеозапис трансляції захисту дисертації. Дисертація на здобуття наукового ступеню доктора філософії є самостійним розгорнутим дослідженням, що пропонує розв'язання теоретичних та/або практичних актуальних екологічних проблем, результати якого становлять оригінальний внесок у суму знань у сфері сучасної екології, охорони довкілля та збалансованого природокористування і характеризується науковою новизною, теоретичним та практичним значенням

Гарант освітньої програми _____

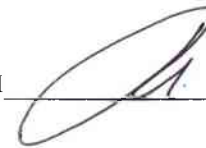

Андрій СІМЧУК

4. Матриця відповідності програмних компетентностей компонентам освітньої програми

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	ОК 7	ОК 8	ОК 9	ОК 10
ІК		+	+	+	+	+	+	+	+	+
ЗК01	+				+	+	+	+		
ЗК02	+	+	+	+	+	+	+	+	+	+
СК03		+				+		+	+	
СК04		+	+		+	+				
СК05		+		+		+	+	+		+
СК06	+			+	+	+				+
СК07							+	+		
СК08							+	+	+	

Гарант освітньої програми

Андрій СІМЧУК

5. Матриця забезпечення програмних результатів навчання (ПРН) відповідними компонентами освітньої програми

	ОК 1	ОК 2	ОК 3	ОК 4	ОК 5	ОК 6	ОК 7	ОК 8	ОК 9	ОК 10
ПРН01		+	+				+	+		
ПРН02		+				+		+	+	
ПРН03	+				+	+				
ПРН04				+						+
ПРН05					+	+				
ПРН06		+						+		
ПРН07						+	+	+		
ПРН08							+	+		
ПРН09							+		+	

Гарант освітньої програми

Андрій СІМЧУК